

Priloga 1: Minimalni standardi nastanitve in oskrbe živali

Izrazi, uporabljeni v tej prilogi, pomenijo naslednje:

- nastanitveni prostori so prostori, v katerih so živali nastanjene v času vzreje, reje in postopkov;
- ograda je ograjen prostor, v katerem so živali zaprte, in je lahko kletka, staja, obora, terarij, akvarij, bazen;
- prostor za izpust živali je prostor, ograjen s stenami, palicami ali mrežo, ki je večinoma izven zgradbe.

Splošni pogoji

1.1 Objekti:

- morajo biti zgrajeni tako, da zagotavljajo nastanjenim vrstam živali okolje, ki upošteva njihove fiziološke in etološke potrebe;
- morajo biti načrtovani in upravljani tako, da preprečujejo dostop nepooblaščenih oseb ter vstop drugim živalim ali uhajanje nastanjenih živali;
- pred vhodom v objekt mora biti nameščena opozorilna tabla z napisom »vstop nepooblaščenim osebam prepovedan«;
- organizacije morajo imeti vpeljan program rednega vzdrževanja objekta in opreme.

1.2 Nastanitveni prostori:

- zagotovljeno mora biti redno in učinkovito mehanično čiščenje prostorov in opreme;
- organizacija mora imeti program čiščenja in pisna navodila za čiščenje prostorov in opreme; o opravljenem čiščenju prostorov in opreme mora voditi evidenco;
- tla in stene morajo biti iz trdnega materiala, ki ni škodljiv za zdravje živali in ne povzroča poškodb;
- tla in stene morajo imeti gladko, neprepustno in pralno površino;
- tla morajo biti nedrseča, odtoki morajo biti pokriti in zaščiteni;
- na vrata se lahko namesti opazovalno okence;
- okna in vrata morajo biti izdelana ali zaščitena tako, da je preprečen dostop neželenih živali;
- v prostoru za izpust morajo biti oprema in instalacije (vodovodne, električne, odtočne, klimatske) zaščitene, da jih živali ne poškodujejo;
- v prostor za izpust živali mora biti onemogočen dostop nepooblaščenih oseb in drugih živali;
- nezdružljive živalske vrste in živali, ki potrebujejo različne okoljske pogoje, morajo biti ločeno nastanjene;
- v primeru nastanitve živali plenilec-plen morajo biti živali nastanjene v prostoru ločeno tako, da se ne vidijo, vohajo ali slišijo.

1.3 Laboratoriji in drugi prostori:

- v vzrejni in dobaviteljski organizaciji mora biti v objektu prostor za pripravo in odpremo živali;
- objekt mora biti opremljen z laboratorijsko opremo za izvajanje enostavnih diagnostičnih testov, opravljanje sekcij in zbiranje vzorcev za nadaljnjo pošiljanje;
- objekt mora imeti prostor za ločeno nastanitev novo nabavljenih, bolnih ali poškodovanih živali;
- v uporabniški organizaciji mora biti v objektu prostor za izvajanje postopkov, v primeru izvajanja kirurških posegov pa tudi v ta namen opremljen ločen prostor za izvajanje kirurških posegov v aseptičnih pogojih in prostor za pooperativno okrevanje živali.

1.4 Pomožni prostori:

- prostor za skladiščenje krme mora biti hladen, suh, zavarovan pred škodljivci in insekti;
- prostor za skladiščenje stelje mora biti suh, zavarovan pred škodljivci in insekti;
- zagotovljen mora biti skladiščni prostor za čiste kletke, instrumente in drugo opremo;
- pomivalnica mora biti dovolj velika za namestitev naprav za razkuževanje, čiščenje in prezračevanje; zagotovljen mora biti ločen pretok čiste in umazane opreme; stene in tla morajo biti pralne;
- zagotovljeno mora biti higiensko skladiščenje in varno odstranjevanje trupel in živalskih odpadkov;
- druge snovi, ki so lahko okužene ali predstavljajo nevarnost za živali in osebe, je treba shranjevati ločeno.

2. Nadzor okolja v nastanitvenih prostorih

2.1 Prezračevanje:

- prezračevanje, izolacija in ogrevanje nastanitvenih prostorov mora zagotavljati, da se kroženje zraka, stopnja prahu in koncentracije plinov ohranjajo v mejah, ki ne škodujejo nastanjenim živalim;
- preprečen mora biti ponoven obtok neočiščenega zraka;
- prezračevalni sistem ne sme povzročati prepiha.

2.2 Temperatura:

- v nastanitvenih prostorih mora biti glede na živalsko vrsto zagotovljena optimalna temperatura, ki mora biti pri novorojenih živalih, mladih živalih, neodlakanih živalih in živalih po posegih višja od zgornje optimalne temperature;
- temperatura mora biti regulirana skladno s spremembami termoregulacije živali, ki je lahko posledica posebnih fizioloških stanj ali učinkov izvedenih postopkov;
- temperatura mora biti nadzorovana vsaj enkrat dnevno; o dnevnem preverjanju temperature se mora voditi evidenca s podatki o dnevu, času odčitane vrednosti, vrednosti meritve in podpisu osebe, ki odčita vrednost;
- v primeru klimatskih pogojev, ki lahko živalim povzročijo stres, živali ne smejo biti omejene na gibanje v zunanjih prostorih.

2.3 Vlažnost:

- stopnja relativne vlažnosti v nastanitvenih prostorih mora biti prilagojena posamezni živalski vrsti;
- vlažnost mora biti nadzorovana vsaj enkrat dnevno; o dnevnem preverjanju vlage se vodi evidenca s podatki o dnevu, času odčitane vrednosti, vrednosti meritve in podpisu osebe, ki odčita vrednost.

2.4 Osvetlitev:

- kadar naravna svetloba ne zagotavlja ustreznega ciklusa svetlobe in teme, je treba zagotoviti nadzorovano osvetlitev, da lahko živali izpolnijo svoje biološke potrebe in se zagotovi zadovoljivo delovno okolje;
- osvetlitev mora zadostiti potrebam postopkov reje živali in njihovem pregledovanju;
- zagotovljeno mora biti redno menjavanje obdobj svetlobe in teme ter jakosti osvetlitve, ki mora ustrezati živalski vrsti;
- pri albino živalih je treba pri osvetlitvi upoštevati njihovo občutljivost na svetlobo;
- v kletkah morajo biti zasenčeni prostori, kamor se živali lahko umaknejo.

2.5 Hrup:

- stopnja hrupa, vključno z ultrazvokom, ne sme negativno vplivati na dobrobit živali;
- objekt se opremi z alarmnimi sistemi, ki oddajajo zvoke zunaj občutljivosti slišnega obsega živali, če to ni v nasprotju z njihovo slišnostjo za ljudi;
- prostori z živalmi se po potrebi izolirajo pred viri hrupa in opremijo z absorpcijskimi materiali.

2.6 Alarmni sistemi:

- objekt, v katerem so nastanjene živali, mora biti varovan in zaščiten z napravami za odkrivanje požara in vdora nepooblaščenih oseb;
- sistemi za ogrevanje in prezračevanje morajo biti opremljeni z napravami za spremljanje delovanja in alarmnimi napravami;
- objekt, v katerem se izvaja nadzor in varstvo okolja z električno ali mehansko opremo, mora imeti na razpolago generator električnega toka;
- na vidnih mestih morajo biti nameščena navodila za ravnanje v sili;
- objekti z akvariji za ribe morajo biti opremljeni z alarmi ob prekinitvi dotoka vode;
- delovanje alarmnih sistemov ne sme vznemirjati živali.

3. Oskrba živali

3.1 Zdravje živali:

- v organizacijah mora biti vzpostavljen program za zagotavljanje zdravstvenega statusa živali, ki varuje dobrobit živali in izpolnjuje zahteve za izvajanje postopkov;

- strategija iz prejšnje alineje mora vključevati redno spremljanje zdravstvenega stanja živali, imeti vpeljan program mikrobiološkega nadzora in načrt za obdelavo analiz zdravstvenih podatkov, imeti vnaprej določene zdravstvene parametre za novo nabavljene živali in postopke za uvajanje novih živali;
- živali mora vsaj enkrat na dan pregledati usposobljena oseba;
- za vse bolne ali poškodovane živali se morajo sprejeti ustrezni ukrepi v skladu s predpisi o zaščiti živali;
- osebe, ki je v stiku z živalmi, mora biti usposobljeno in mora izpolnjevati minimalne higienske in zdravstvene pogoje, da ne predstavljajo nevarnosti za živali.

3. 2 Živali, odvzete iz narave, in njihov ulov:

- ulov živali morajo opravljati le izkušene osebe, ki poznajo navade in naravno okolje živali, v skladu s predpisi o ohranjanju narave;
- anestetik oziroma sredstvo za omamljanje mora izdati veterinar ter določiti njegov odmerek; vbizgavanje s strelnim orožjem mora opraviti oseba, ki ima ustrezno orožno listino v skladu s predpisi, ki urejajo orožje;
- poškodovani živali je treba nemudoma nuditi veterinarsko pomoč; če bi ohranitev življenja poškodovani živali povzročala trpljenje in bolečine, mora biti taka žival usmrčena po humani metodi;
- za izvajanje premikov živali za namene pregledov ali zdravljenja morajo biti na kraju ulova na voljo prevozni kontejnerji in prevozna sredstva, ki so prilagojeni zadevni živalski vrsti;
- po ulovu živali se morajo živali prilagajati na novo okolje in biti v karanteni, na koncu postopkov pa je treba pripraviti program rehabilitacije za njihovo izpustitev v naravo.

3. 3 Priprava živali za odpremo in pogoji med prevozom:

- pri živalih, ki so pripravljene za uporabo v postopkih, pri mladih ali starih živalih, živalih v zdravstveni negi ali živalih s kliničnimi genotipičnimi okvarami je potrebna dodatna oskrba za zaščito dobrobiti živali;
- zabojniki morajo biti oblikovani in izdelani tako, da se živali ne morejo poškodovati, da ne puščajo, da preprečuje pobeg živali in poškodovanje oseb;
- v zabojnikih mora biti zadostna plast stelje;
- če je potrebno, morajo biti zabojniki grajeni tako, da preprečujejo ali omejujejo vstop mikroorganizmov;
- zabojniki morajo omogočati vizualno opazovanje živali brez ogrožanja mikrobiološkega statusa živali.

3. 4 Ravnanje z živalmi ob prispetju na namembni kraj:

- ob prihodu v objekt morajo biti živali nemudoma sprejete, premeščene iz transportnih zabojnikov v čiste kletke ali druge nastanitvene prostore, pregledane, nakrmljene in napojene;
- bolne ali poškodovane živali je treba nastaniti ločeno in pod nadzorom; nemudoma morajo prejeti veterinarsko pomoč; neozdravljive živali je treba nemudoma usmrtiti z ustrezno metodo, primerno za vrsto živali;
- transportne zabojnike je treba neškodljivo uničiti, če ustrezna dekontaminacija ni izvedljiva.

3. 5 Karantena, izolacija in prilagoditev na novo okolje:

- živali, ki so na novo prispele ali bile premeščene zaradi uporabe v postopkih, se morajo predhodno prilagajati na novo okolje; čas prilagajanja določi strokovnjak za dobrobit živali;
- ulovljene prostoživeče živali morajo biti v karanteni; čas karantene določi imenovani veterinar;
- sumljive živali in živali s kliničnimi znaki bolezni morajo biti izolirane; o nadaljnjih ukrepih odloči imenovani veterinar.

3. 6 Nastanitev in obogatitev okolja:

- živali morajo biti nastanjene v stabilnih skupinah združljivih živali, razen tistih, ki so po naravi samotarske;
- če je bila iz znanstvenih razlogov, dobrobiti ali zdravja živali dovoljena posamična nastanitev živali, mora biti obdobje posamične nastanitve kar najbolj omejeno, živali pa omogočen vizualni, slušni, vohalni oziroma taktilni stik z drugimi živalmi;
- uvajanje in ponovno skupinsko nastanitev treba pazljivo spremljati;
- vse živali morajo imeti na razpolago dovolj razgibanega prostora, v katerem v širokem obsegu izražajo svoje vedenjske vzorce;

- živali morajo imeti možnost obvladovanja in izbire prostora za omejevanje s stresom pogojenega obnašanja;
- živalim je treba obogatiti okolje, ki jim omogoča fizično aktivnost, iskanje krme, gibanje in miselno dejavnost, ki je primerna za živalsko vrsto;
- obogatitev okolja mora ustrezati živalski vrsti in potrebam posamezne živali;
- strategije obogatitve okolja redno pregleduje in posodablja strokovnjak za dobrobit živali.

3.7 Kletke in ograde:

- morajo biti izdelane iz materiala, ki ni škodljiv za zdravje živali in je odporen na čiščenje in razkuževanje;
- morajo biti oblikovane tako, da se živali ne morejo poškodovati, je onemogočen pobeg živali in omogoča nadzor živali brez vznemirjenja;
- bivalni prostor mora nuditi nastanjeni vrsti živali dobro počutje in zadovoljevanje etoloških potreb;
- zasnova tal v ogradah mora ustrezati vrsti in starosti živali ter omogočati odstranjevanje izločkov;
- kletke in ograde morajo biti označene s podatki o vrsti, številu, starosti živali, času nastanitve v kletke in namenu nastanitve.

3.8 Krmljenje:

- oblika, vsebina in način krmljenja mora izpolnjevati prehranske in vedenjske potrebe živali;
- proizvodnja, skladiščenje in promet krme mora biti v skladu s predpisi o krmi;
- krma mora biti kemično, fizično in mikrobiološko neoporečna, pakirana v zaprtih vrečah in opremljena s podatki o proizvajalcu, datumu proizvodnje, roku uporabnosti oziroma s podatki, ki jih določajo predpisi o dajanju krme v promet;
- med prevozom in skladiščenjem ne sme priti do okužbe, kvarjenja ali uničenja krme;
- hitro pokvarljiva krma mora biti shranjena v hladilnih komorah;
- krmilniki, korita in oprema za krmljenje živali se morajo redno čistiti in po potrebi razkužiti;
- vsaka žival mora imeti dostop do krme in zadosten prostor za krmljenje.

3.9 Napajanje:

- vsaka žival mora imeti dostop do pitne vode;
- steklenice morajo biti iz prosojnega materiala s širokim vratom, ki se da čistiti in razkuževati;
- steklenice se ne smejo ponovno polniti v bivalnih prostorih, temveč se morajo menjati;
- steklenice in dodatna oprema morajo biti redno čiščene, razkužene in sterilizirane;
- sistemi za samodejno napajanje morajo biti pod redno kontrolo in servisirani ter se morajo redno spirati;
- pri kletkah s trdnim dnom je treba poskrbeti za čim manjše tveganje zastajanja vode;
- dovod vode v akvarije in terarije mora biti prilagojen potrebam in tolerančnim mejam posameznih vrst rib, dvoživk in plazilcev.

3.10 Stelja:

- mora biti suha, vpojna, brez prahu, brez kužnih in drugih onesnaževal;
- za nastilj se ne sme uporabljati žagovina, izdelana iz kemično obdelanega lesa.

3.11 Prostor za spanje in počitek:

- prostor za spanje mora biti trden, udoben, čist in suh ter mora ustrezati živalski vrsti;
- zagotoviti je treba materiale za ležišča ali konstrukcije za spanje, ki so prilagojeni živalski vrsti, vključno z materiali za gnezda ali konstrukcije za gnezdenje vzrejnih živali.

3.12 Ravnanje z živalmi:

- osebje mora biti do živali prijazno, nežno in usposobljeno za ravnanje z živalmi in njihovo obvladovanje;
- v objektih morajo biti uvedeni programi za privajanje in usposabljanje, ki ustrezajo živalim, postopkom na živalih in trajanju projekta.

3.13 Čiščenje:

- v objektu mora biti vzdrževana higiena prostorov in opreme ter njihova obnova;
- v objektu morajo biti določena navodila in vodenje evidenc za čiščenje, menjavo stelje, razkuževanje, sterilizacijo kletk, steklenic, pribora, opreme in drugih pripomočkov;

- talna površina zunanjih ograd, staj in izpustov mora biti redno čiščena in vzdrževana.

4. Skrb za dobrobit živali:

- posameznim živalskim vrstam je treba, skladno z njihovimi potrebami, obogatiti bivalno okolje tako, da imajo možnost druženja s sovrstniki, izhoda v prostor za izpust, mladiči pa tudi možnost zaposlitve in igre s primernimi materiali;
- živalske vrste, za katere je značilno družabno vedenje, morajo biti nastanjene v parih ali v stabilnih in skladnih skupinah. Če skupinska nastanitev ni mogoča, morajo biti istovrstne živali nastanjene tako, da se lahko gledajo, sporazumevajo in vohajo.

5. Nastanitveni pogoji za živali

Minimalne nastanitveni pogoji za živali so razvidni iz tabel oddelka B Priloge III Direktive 2010/63/EU.